

**Kloosterkerk - 6 september 2020 - 14<sup>e</sup> zondag na Pinksteren  
Genesis 1:1-2:4a en 'Over de rivier' (overstap van kinderen naar de Jeugdkapel)  
ds. Marja Flipse**

**Gebed om ontferming**

God die ons roept,  
uw wereld in:  
soms mogen we een sprong maken,  
een stap vooruit zetten, het avontuur tegemoet,  
omdat het tijd is,  
omdat we mogen groeien  
en steeds meer onszelf worden.  
Wees dan bij ons  
als onze wereld even op zijn kop staat  
en we even geen vaste grond onder de voeten hebben,  
als we gaan twifelen of het gras aan de overkant  
wel groener is,  
als het oude en vertrouwde  
ons terugroept naar wat comfortabel is.  
Moedig ons dan aan  
met uw stem die roept  
en uw armen die dragen.  
Zo bidden wij U:  
*Heer, ontferm U...*

God die ons roept,  
tegen het onrecht in:  
soms voelen mensen zich gedwongen een sprong te wagen,  
een sprong in het diepe, in het duister,  
in een bootje, in een vrachtwagen,  
in het onderstel van een vliegtuig,  
in de armen van iemand die loze beloften doet.  
Wees dan bij hen  
als de onzekerheid veiliger is dan de vertrouwde angst,  
als vreemden meer vertrouwen inboezemen  
dan de bekende vijand,  
als een wanhopige sprong in het diepe  
een vrije val blijkt te zijn.  
Spoor ons dan aan  
tot mededogen  
en honger naar gerechtigheid.  
Zo bidden wij U:  
*Heer, ontferm U...*

God die ons roept  
uit onze onverschilligheid:  
soms moeten we met elkaar een sprong maken,  
in gedachten, woorden en werken,  
omdat het zoals het nu gaat niet verder kan,  
omdat we op een doodlopende weg zitten,  
omdat we met zijn allen

onze wereld, uw wereld,  
in de vernieling storten.  
Wees dan bij ons  
als we uit pure machteloosheid  
de handdoek liever in de ring willen gooien,  
terwijl juist nu onze enige kans is  
om nog voor deze aarde te zorgen.  
Vuur ons dan aan,  
met uw scheppende adem  
en uw mateloze liefde.  
Zo bidden wij U:  
*Heer, ontferm U...*

**Bij de lezing:**

We beginnen vandaag bij het begin,  
al is dat voor ons mensen onmogelijk.  
Wij kunnen ons geen leven voorstellen zonder voorgeschiedenis;  
we zijn het resultaat van alles en iedereen die voor ons was.  
Maar de menselijke verbeeldingskracht  
kruipt waar die niet gaan kan  
en stelt vragen die niemand kan beantwoorden.  
Daarom hebben godsdiensten en levensvisies oerverhalen.  
Christenen mogen aansluiten  
bij het oerverhaal van de Tora,  
een prachtig stuk poëzie,  
treffend in zijn eenvoud en diepgang.  
Doet u vooral uw ogen dicht als u ernaar luistert,  
in de beeldende vertaling van Huub Oosterhuis  
en Alex van Heusden,  
en stel het u voor,  
geniet van de trefzekere pennenstreken  
waarmee speels en doeltreffend  
een tijdloos verhaal wordt neergezet,  
ons verhaal.

**Preek:**

Vroeger, toen ik klein was  
en ik vaak achter onze hond aan  
door de Van Mellestraat in Goes liep  
waar in een voortuintje wel eens een verdwaalde tulp stond  
stelde ik me wel eens voor  
hoe zo'n tulp er van bovenaf uit zou zien,  
misschien vanuit een raam op de eerste verdieping.

Of vanuit een luchtballon die boven het huis hing.  
En hoe die luchtballon er dan uit zou zien  
vanuit een vliegtuig dat er overheen vloog.  
En dat vliegtuig vanuit een ruimteschip.  
En dat ruimteschip vanaf de maan.

En soms vroeg ik me af hoe die zelfde tulp eruit zou zien  
voor een kabouter van wie de puntmuts die bloem net kon raken,

of een mier op de knie van die kabouter,  
en hoe die mier er uitzag voor een bladluis,  
en hoe ieder kluitje aarde  
een heel landschap was van bergen en kraters  
en glimmende slootjes met water  
als je maar klein genoeg was om het te zien.

Als ik Genesis lees,  
met zijn wijdse penseelstreken  
en rake details,  
voel ik me nog steeds datzelfde meisje.

En dat is maar goed ook.  
Want het maakt niet uit waar je geweest bent  
en wat je gestudeerd hebt,  
of je van je leven ooit de Van Mellestraat uit geweest bent  
of niet –  
het feit dat jij de wereld ziet  
vanuit een perspectief  
ergens tussen de maan en de zandkorrel  
is en blijft een wonder.

Ik stel me zo voor dat de zangers en de dichters,  
de vertellers van wat later Genesis zou worden,  
ook zo lekker onbevangen naar hun wereld konden kijken.  
En hoe kinderen en volwassenen samen  
er eens goed voor gingen zitten  
als dat prikkelende, veelbelovende woord viel -  
'In den beginne',  
wetend dat er dan een verhaal zou komen  
om volop van te genieten.  
Een verhaal over ons allemaal.

Het gaat onze verbeeldingskracht ver te boven,  
'in den beginne'.  
Ons bij wijze van spreken op de zesde dag geschapen brein  
kan zich niet buiten tijd en ruimte plaatsen.  
Onze taal heeft er zelfs moeite mee  
om een tijd te omschrijven die nog geen tijd was  
(want 'nog' was er ook niet, en 'was' ook niet)  
of om een ruimte zonder ruimte te benoemen.

Maar daar zijn wij ook mensen voor,  
en God God.

'In den beginne', dat is niet hetzelfde als 'er was eens' –  
of 'er was eens nog niet'.  
Dit verhaal gaat niet over onze geschiedenis,  
maar over onze basis.

'In den beginne', dat is: vóór alles, en bovenal.  
Vóór alles is dit de aard van onze aarde,

het karakter van onze werkelijkheid:  
dat het een geschapen werkelijkheid is.  
Dat alles wat bestaat  
gewild, geroepen en benoemd is.

Het fundament waarop alles wat wij kennen rust  
is ontworsteld aan de chaos.  
En de hele werkelijkheid die daarop rust  
is gewenst en bemind, en is goed.

Dat geldt voor alles dat bestaat.  
Dat geldt al van voordat er ook nog maar iets of iemand  
iets deed of iets zei.

Het nonverbale, inactieve, onontwikkelde,  
gewoon alleen maar zijnde  
heeft intrinsieke waarde en goedheid.  
Het is het waard te bestaan omwille van het bestaan.

De Schepper schiep niet in één grote beweging  
alles wat er geschapen moest worden,  
keer er toen van een afstandje naar  
en zei, "Ja, zo is het goed."

Het licht zelf is goed.  
Het land en de zee zijn goed.  
Alles wat er wemelt is zelf,  
als onbeduidend wemelend iets,  
waardevol en goed.

Zelfs de mens is goed,  
al valt daar nog het één en ander over te zeggen.

De Schepper heeft niet alleen ruimte gemaakt voor het zijnde,  
is niet alleen ingeschikt,  
maar heeft wat bestaat actief gewild en gemaakt.

En de Schepper geniet ervan.  
Dat genieten is niet afhankelijk  
van het ergens iets voor terugkrijgen,  
van het hebben van een wederkerige relatie.  
Dat komt allemaal later nog wel.  
Eerst is het genieten van het bestaan zelf.

En ook genieten van het worden,  
van het potentieel.  
Want de Schepper zaait heel nadrukkelijk  
een toekomst in alles wat leeft,  
in alle zaaddragende planten,  
in de vruchtbare dieren en mensen,  
gericht op wat nog komen gaat.

Zo'n Schepper is een kunstenaar,  
die kan genieten van het creatieve proces  
en daar zelfs zoveel van zichzelf instopt  
dat het scheppen een uitputtingsslag is.

En zo'n Schepper is een ouder,  
die kan genieten van de schepping  
als van een kind dat steeds meer zichzelf wordt,  
met vallen en opstaan, op hoop van zegen.  
En ouderschap is prachtig, maar ook vermoeiend,  
frustrerend, confronterend en pijnlijk –  
zeker als de ouder in het kind zichzelf weerspiegeld ziet.

Wat een voorrecht is het  
als je je gedragen mag weten door zo'n verhaal!  
Als je mag geloven  
dat het de bedoeling is dat alles er is.  
Dat het geen willekeur is, maar intentie;  
geen ongelukje, maar voorbedachte rade;  
geen toeval, maar liefde.  
Zo'n verhaal werkt als een tegengif  
tegen de chaos in je leven  
en de chaos van de wereld:  
er is er Eén die die chaos aankan.

Dat het volk waarbinnen dit oerverhaal onstond  
zijn identiteit zo mocht beleven,  
spreekt boekdelen.  
Temidden van goddelijk geharrewar  
en religieus getouwtrek  
ervoeren zij hun god als één,  
met een trefzeker plan, een bedoeling,  
en de bereidheid om hard te werken –  
en na het gedane werk, voldoening, voldaanheid en vermoeidheid.  
Een God naar wiens beeld je best geschapen zou willen zijn.

Dat is een oerverhaal waar je op kunt bouwen,  
waar je mee verder kunt.  
Een thuisbasis van waaruit je risico's kunt nemen,  
een veilig thuis waar je af en toe eens tegenaan durft te schoppen.  
Wat er ook nog staat te gebeuren,  
de basis is gelegd.

En God ziet het, en het is goed.  
We leven op goede grond.  
De grond van ons bestaan is goed.  
Een gedachte om vast te blijven houden  
als de chaos weer eens de overhand lijkt te krijgen.

Na den beginne  
staat er nog een heleboel te gebeuren  
tussen God en de mensen.

Net als in elke relatie bekoelt de liefde wel eens,  
om het zacht te zeggen,  
en worden de grenzen van de goddelijke creativiteit  
en de ouderlijke liefde  
wel eens danig afgetast.

Je hoeft niet veel verder te bladeren in de bijbel,  
en in de geschiedenis,  
en je ziet al dat er in de menselijke verbeeldingskracht  
ruimte is voor een veelheid aan godsbeelden –  
niet altijd complimenteaus.  
En er is ook ruimte voor een veelheid aan mensbeelden,  
zelfbeelden of beelden van de ander,  
waarin alles niet goed is.

Dat doet niets af  
aan de kracht van dit eerste oerverhaal.  
Deze basis staat,  
en klinkt door alle verdere ontwikkelingen heen.  
De scheppingsverhalen zijn geen  
'en toen...en toen...en toen...'-verhalen.  
God is tegenwoordig.  
De scheppingsintentie is nu.  
Het verlangen van de Schepper naar de schepping  
is nu en voor altijd.

Als Gods scheppingsdaad verleden tijd was,  
hoefden wij hier nu niet te zitten.

Maar in een wereld die dankzij onze manier van leven  
in een staat van crisis verkeert  
is het besef dat wij als schepselen  
in een geschapen werkelijkheid thuis zijn  
een onmisbare wegwijzer.

Wij mogen de scheppingsverhalen  
dan ook niet lezen als geschiedenis.  
Onze uitdaging is om het scheppingsverhaal langzaam te lezen.  
Zonder spoilers.  
Alsof we nog niet weten wat er komt.  
Zonder alvast vooruit te grijpen op waar het allemaal op uitloopt:  
de mens!

Want het gaat niet allemaal om ons.  
Wij komen nog maar net kijken.  
Het hele schitterende oergedicht van gods creativiteit  
is geen ouverture van de menselijke opera,  
geen amuse als smaakmaker voor het menselijk diner.  
Wat telt is het verlangen naar de schepping,  
naar de heilheid en goedheid van de schepping,  
dat in ieder woord doorklinkt -  
een pijnlijk verlangen waarin de Schepper

ons uitdaagt te delen.

De Zuid-Afrikaanse dichteres Antjie Krog  
schreef onlangs een bijzonder soort liturgie:  
een mis voor het universum.  
Geen mis om gevierd te worden,  
maar om langzaam en pijnlijk tot je door te laten dringen.  
Geen mis met voorspelbare frases  
vaste herkenningspunten en dooddoeners,  
maar een aaneenschakeling van confrontaties  
met wat zo waar is  
dat we er liever niet van willen horen.

In Krog's gedicht lees ik de uiterste consequentie  
van het serieus nemen van de schepping:  
hoe we gaan denken  
als we de hand van Schepper niet alleen in onszelf zien  
maar in alles wat bestaat  
en het niet alleen onze naaste is die we liefhebben als onszelf  
maar als we diezelfde liefde ook gunnen  
aan het hele universum waarin wij thuis zijn.

U moet het zelf maar lezen.  
Maar aan het einde van deze dienst  
stuur ik u naar huis  
met een korte zegenbede uit dit gedicht,  
die ik u nu alvast bij voorbaat meegeef  
hem op u in te laten werken:

“Ga heen in vrede  
en verheerlijk de Broosheid van het Leven.  
Ga heen en verkondig de hymne van Water,  
het rentmeesterschap over de Aarde  
en alles wat daarin, daarop en daaruit duurzaam bestaat.  
Ga heen, word Verzorgers van de Aarde  
en tors het Juk van Kostbaarheid.”<sup>1</sup>

### **Gebeden:**

Als mensen geschapen naar uw beeld bidden wij:  
dat ook onze stem scheppend mag zijn.  
Wij bidden om de juiste woorden,  
om het lef om te spreken  
waar niet langer gezwegen mag worden,  
om het lef om te benoemen  
wat niet langer onuitgesproken mag blijven.  
Dat in de manier waarop wij met elkaar omgaan  
en waarop wij met deze aarde omgaan  
het respect doorklinkt dat uw schepping verdient  
en de liefde tastbaar wordt

---

<sup>1</sup> Antjie Krog, *Broze Aarde: Een Mis voor het Universum*, Amsterdam: Uitgeverij Podium 2020  
(oorspronkelijke titel: *O Brose Aarde. 'n Misorde vir die Nuwe Verbond*)

die u hebt voor alles wat u heeft gemaakt.

Als mensen geschapen naar uw beeld bidden wij:  
dat ook wij mogen genieten van alles wat bestaat;  
dat we het mogen koesteren en beschermen,  
dat we in ons doen en laten ruimte mogen scheppen  
om ons thuis, deze aarde, een adempauze te geven.

En voor elkaar bidden wij,  
dat we niet ten koste van elkaar mogen genieten  
maar met elkaar en van elkaar.  
We bidden voor hen die het zwaar hebben,  
voor wie het leven even niet zo veelkleurig  
en sprankelend is als normaal;  
wij noemen de namen van...  
en iedereen aan wie wij vandaag in het bijzonder denken.

Als mensen geschapen naar uw beeld bidden wij:  
dat ook wij mogen zien dat het goed is,  
dat we de aarde eens weer in balans mogen zien,  
in orde, in heelheid, gezond en wel;  
en dat we totdat die dag aanbreekt  
ons ten volle mogen inzetten  
daar waar het niet goed is, niet in orde,  
waar de chaos weer heerst,  
waar het onrecht nog heerst,  
en de aarde niet wordt verzorgd en gevierd  
maar uitgeput en uitgebuit.

In stilte bidden wij tot u,  
scheppende en herscheppende God:  
wil met uw adem  
uw schepping nieuw leven inblazen.

*Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u  
voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.  
U steunt ons werk ermee!*